

# BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXIV

Agost del 2009

Nº 130

## Tres moments decisius en la vida de l'Escola de Sitges (I)

Joan Florensa

Seria una temeritat per la meua part pretendre en poc temps teixir una història, ni que fos reduïda, de l'Escola Pia de Sitges. Ni el temps del qual dispojo ni la meua preparació m'ho permeten. Per això m'ha semblat escaient analitzar uns moments que crec que han estat decisius per a haver arribat a ser el que és avui. Són uns moments que encaixen dintre de la història general de la província escolàpia i que no em són novetat perquè ja els he estudiat en altres ocasions.

Els historiadors assenyalen diversos temps per a l'estudi dels fets. Aquí ens fixarem en uns temps curts, de pocs anys, a vegades ni d'un any, però que són situacions decisives que marquen un col·legi. No em referiré, tot i que és la més important, a la tasca educativa que realitza el mestre dia rere dia amb l'alumnat, la recordada pels alumnes, els actes rutinaris o les anècdotes que trencaven aquesta rutina, parlaré de certes decisions que va haver de prendre la direcció de l'escola per resoldre els problemes que amb el temps van anar sorgint. Són fets que l'alumne desconeix però que a la llarga l'han condicionat.

En la història de l'Escola de Sitges hi ha hagut moments que l'han marcada i que han estat decisius per a ser com és ara, moments en què ha calgut prendre una determinació i executar-la. En el títol no he posat *Escola Pia*, sinó, simplement, *Escola*, perquè el col·legi de Sitges no ha estat només de l'Escola Pia sinó també de

l'Associació Cultural, i aquesta dependència d'una i altra ha fet que fos l'*Escola de Sitges*. Finalment, l'anàlisi detallada que penso fer d'alguns episodis concrets ens permetran unes reflexions final. La història ensenya.

### La fundació durant la República

El col·legi de l'Escola Pia de Sitges es va afermar a la població en dos temps. Hi hagué una fundació i una refundació en moments ben diferents de la nostra història: es va fundar l'any 1933 amb un país en plena II República i quan a Catalunya hi havia la Generalitat, es va refundar l'any 1947 en els primers anys del fran-



Primer curs en que hi va haver escolapis a Sitges al carrer de les Parel·lades any 1933-34 amb el pare Serramià

quisme, moment de l'*autarquía del nuevo estado*.

Sobre l'establiment escolari a la població hauria de respondre dues preguntes: per què Sitges demana als escolapis que creïn un col·legi a la població i per què els escolapis accepten la demanda. Comencem per la primera. No era pas la primera vegada que Sitges demanava un col·legi escolari. L'any 1897 ja s'havien fet gestions per aconseguir-ho, però no va ser atesa la petició i haurem de traslladar-nos a l'any 1933. El 1983 i 1984<sup>1</sup> Jacint Picas va pronunciar unes conferències on va explicar la situació escolar de la població en els primers anys 30. Assenyalava que després de la marxa dels germans maristes, el 1925, la població quedà sense un col·legi que respongués a les necessitats locals. L'intent de tenir una escola pròpia topà amb la manca de mestres que li donessin continuïtat i el nivell del seu ensenyament no passava de la primària amb algunes poques nocions de comerç. Si les famílies volien més per als seus fills, els havien d'enviar o interns o fer-los desplaçar cada dia als escolapis de Vilanova, solucions costoses econòmicament i, a més, els desplaçaments comportaven riscos. Avui, qui més qui menys, tots ens movem amb facilitat, aleshores no era pas així.

La proclamació de la república el 1931 creà un ambient cada vegada més anticlerical. L'Església catalana, tot i la oposició que trobava, buscava no enfrontar-se als nous dirigents, però la situació escolar s'agreuja i calia fer alguna cosa per no ser silenciats i ofegats. Una de les solucions que s'escollí va ser la creació d'escoles parroquials o al voltant de la parròquia. Era qüestió de formar noves generacions començant des de baix, des dels més petits. La manca d'escoles afavoria que aquesta solució tingués bona acollida no sols entre els creients sinó també entre famílies indiferents religiosament.

El col·legi del Sagrat Cor, l'antic col·legi dels maristes, anava passant de mà en mà, fet que comportava una gran inestabilitat, continuïtat insegura i canvis de metodologia. El mestre senyor Pere Lluís abandonà la direcció de l'escola el gener de 1933. El succeí el senyor Manuel García, que faltava molts dies a l'escola i el rector havia d'enviar sovint el seu vicari per suplir-lo. Un mes després, per febrer, el senyor García cessà i passà a dirigir l'escola Pere A. Roig. El nombre d'alumnes anava disminuint.

Mn. Ramon Godayol i Armengou (Viladrau 1877 - Barcelona 1957), rector de la parròquia, era conscient del problema. Convocà alguns pares de família, com Antoni Almirall, Fèlix Prieto i altres, i els proposà la creació d'una associació que es fes càrrec del col·legi i

que vetllés per la seva continuïtat. Ja no seria una escola parroquial però és podia garantir que donés una formació cristiana i un ensenyament de més qualitat que la que aleshores impartia l'escola municipal. Això degué ser a principis de 1933 i d'aquesta manera i amb aquest objectiu va néixer l'Associació Cultural.

El mateix estiu de 1933 l'Associació Cultural encetà converses amb el provincial de l'Escola Pia, que aleshores era el pare Joan M<sup>a</sup> Vives, perquè els escolapis s'encarreguessin de la seva direcció ja en el curs 1933-1934. D'aquesta manera, i els sitgetans esperaven aconseguir un col·legi amb estabilitat sense haver-se de preocupar cada dos per tres de buscar mestres, un col·legi amb una mentalitat oberta i cristiana, un col·legi amb qualitat i nivells superiors als de primària.

Amb això hem respost a la primera pregunta sobre el perquè Sitges demanà els escolapis: perquè es fessin càrrec de la direcció del col·legi del Sagrat Cor que es volia que fos una escola cristiana amb qualitat i amb la garantia de seguretat i continuïtat en el seu funcionament.

La segona pregunta que he fet era per què els escolapis acceptaren la proposta. Per trobar una resposta hem d'anar com tantes vegades a Madrid. Allí, el 1933, es discutia a les corts republicanes la Llei coneguda com a la Llei de Congregacions Religioses. Era el desenvolupament de la constitució espanyola en un dels aspectes que més afectaren les relacions entre l'estat i l'església, l'ensenyament. El mes d'agost de 1932 es començà a discutir el projecte en la comissió corresponent. El cardenal Vidal i Barraquer, primat de Tarragona, treballà amb un grup de sacerdots i seglars per intentar moderar els termes de la futura llei. Dintre de les corts, la figura més destacada en defensa de l'ensenyament dels col·legis religiosos va ser el diputat per Unió Democràtica de Catalunya Manuel Carrasco i Formiguera. Defensà de manera aferrissada els drets dels religiosos i en especial els de l'Escola Pia.

L'Escola Pia, que havia entrat a Espanya per un decret de 1683 signat pel rei Carles II, era des de l'1 de març de 1845 una institució aprovada i reconeguda per les corts espanyoles, que de manera unànime havien votat la seva restauració. Per tant, l'Escola Pia era la única congregació religiosa aprovada per una llei de l'Estat. Sembla que la comissió acceptava aquest fet i estava disposada a exceptuar els escolapis de la prohibició d'ensenyar. Però quan la llei arribà al ple, es veié immediatament que la majoria era totalment contrària a cap excepció a la total prohibició de tenir escoles dels religiosos.

<sup>1</sup> *Cinquanta anys d'activitat de l'Associació Cultural i de l'Escola Pia a Sitges, 1933-1983*, Sitges (Grup d'Estudis Sitgetans) 1984 (Quadern 14).



**Vista del col·legi antic amb uns quants alumnes i uns escolapis**

Aquesta, postura radical es comprovà en el moment de la votació. La Llei de Confessions i Congregacions religioses s'aprovà, doncs, sense excepcions el 2 de juny de 1933 i el seu article 30 deia: "*Las órdenes y congregaciones religiosas no podrán dedicarse al ejercicio de la enseñanza*". L'Escola Pia, com la resta d'entitats de religiosos, va quedar sense poder exercir el seu ministeri tradicional, per al qual havia nascut.

La mateixa llei assenyalava les dates en que entraria en vigor aquesta disposició. Des de l'1 d'octubre d'aquell any 1933 els religiosos no podrien impartir batxillerat, i des del primer gener del següent any 1934 tampoc la primària. En el curt termini de sis mesos quedaven suprimits tots els col·legis regentats per congregacions de religiosos. El cop era fort perquè milers de nois i noies quedaven sense escola, i cap disposició preveia com s'atendria aquests infants. L'Estat no disposava de locals, ni de mestres, ni de pressupost per atendre el problema que ell mateix creava. Per això es veié obligat a fer la vista grossa i tolerar la ficció de les mútues de pares.

Com que la situació es veia venir des de feia anys, en el 1927, encara en plena dictadura de Primo de Rivera,

es creà a Madrid, per iniciativa de Domingo Lázaro i amb la col·laboració de Enrique Herrera Oria i de Pedro Poveda, la *Federación de Amigos de la Enseñanza* (FAE). La primera intenció era contrarestar la influència de la *Institución Libre de Enseñanza*, però en 1933 es convertí en l'instrument que va permetre afrontar el greu problema creat per la Llei de congregacions.

A Catalunya, amb l'autonomia de què gaudia gràcies a l'Estatut de Núria, es creà la *Federació Catalana d'Ensenyament Lliure* (FCEL) que tenia com a objectiu "*fomentar la enseñanza libre como completa realización social del derecho natural de los padres a educar sus hijos según sus conciencias, sus ideales legítimos y sus justas pretensiones, propagar la libertad de enseñanza..., impulsar el desarrollo de la escuela privada y la creación de mutuas escolares*". El sacerdot sabadellenc Lluís Carreras va ser l'impulsor d'aquesta federació i de connectar-la amb el cardenal Vidal i Barraquer i amb la FAE de Madrid.

La solució per a salvar l'ensenyament va ser, doncs, crear mútues de pares de família, entitats que no entraven en la prohibició, com tampoc no hi entraven les escoles parroquials. Com a ciutadans, els religiosos podien treballar en qualsevol col·legi, qui no podia fer-ho era la institució i, per tant, tots els col·legis escolapis es convertiren durant l'estiu de 1933 en mútues de pares on els religiosos treballaven com a mestres contractats per la mútua corresponent.

A més, tots els col·legis escolapis de fora de Barcelona deixaren d'impartir batxillerat, perquè els ajuntaments de les poblacions respectives havien creat col·legis municipals de batxillerat i, en comptes d'intentar competir-hi, els escolapis optaren per col·laborar-hi. Instaven els seus alumnes a matricular-se en els col·legis municipals i, com que les classes només es donaven pels matins, els rebien a les tardes al col·legi escolapi a fer repàs i la classe de religió, que evidentment no donaven els centres públics. Fins i tot alguns religiosos foren professors en els col·legis municipals.

Aquesta supressió del batxillerat alliberà religiosos que quedaren sense feina i aquesta és la resposta a la segona pregunta que feia en començar. El provincial Joan M<sup>a</sup> Vives acceptà el col·legi de Sitges per tres motius. En primer lloc perquè la petició venia de l'Associació Cultural, que era l'equivalent, amb un altre nom, a una mútua de pares. En segon lloc perquè, com a conseqüència de la supressió del batxillerat en un bon nombre de col·legis, disposava de religiosos. I el tercer motiu que va moure el provincial a acceptar una fundació en aquelles circumstàncies confuses va ser que es temia, amb fonament, que les mútues dels col·legis religiosos serien suprimides, ja que eren una

clara tapadora dels anteriors col·legis de religiosos. En canvi, el cas de Sitges era diferent: ni era un col·legi parroquial ni una transformació encoberta d'un col·legi de religiosos.

El pare Vives pensava que calia col·locar religiosos en col·legis netament civils o desvinculats de l'Església en els quals poguessin continuar la seva tasca educadora i aportar uns sous a les comunitats. Va ser aquest el criteri que el portà a instar alguns religiosos a fer de professors en instituts de batxillerat. Acceptà, doncs, fer-se càrrec del col·legi del Sagrat Cor, de Sitges, i el setembre de 1933 se signaren els acords de fundació entre l'Associació Cultural i l'Escola Pia.

Per al curs 1933-1934 envià com a director de l'escola el pare Antoni Serramià, que residia a Vilanova i es desplaçava cada dia a Sitges. El pare Serramià era un religiós senzill, nascut a Barcelona, al barri de Sants, el 1902. Va ser alumne de l'Escola Pia de Sant Antoni i el 1916 entrà al calassanciat de Morella. Vestí la sotana escolàpia el 24 d'agost de 1919 a Moià, hi féu el noviciat i professà el 29 d'agost de 1920. Cursà els estudis eclesiàstics a Iratxe (Navarra) i Alella, després va obtenir el títol de mestre nacional i va ser ordenat sacerdot el 18 d'agost de 1928 a Girona. Féu classe en el col·legi de Nostra Senyora de Barcelona fins que el 1933 va ser destinat a Sitges quan comptava trenta-un anys.

En el temps de la guerra civil s'hagué d'amagar i trobà acolliment en una família de Cabrils, on treballà les terres fent de pagès. Entre els altres pagesos era conegut com l'Home del Sac. Després de la feina de cada dia, beneïa el tros treballat i, segons deïa, el seu tros donava més fruit que el dels altres. El 1939, acabada la guerra, tornà a Sitges, on fou fins el 1941. Després ensenyà a Terrassa, Balaguer, Nostra Senyora i Moià. Sempre senzill, humil, sense més aspiració que servir els altres i treballar per l'Escola Pia, recordà amb afecte els anys passats a Sitges.

L'experiència del primer any d'escolapis a Sitges resultà positiva per a ambdues parts, de manera que l'estiu de 1934 el pare provincial decidí crear-hi una comunitat amb el pare Jaume Bisbal com a rector, els sacerdots Joan Vila, Antoni Serramià i Josep Olalla i el germà operari Francesc Vives. Com que en el local que servia d'escola al carrer de les Parellades no s'hi podia encabir la comunitat, la Cultural llogà una casa al carrer de l'Illa de Cuba, número 7, on després de la guerra hi va haver els Sindicats. A partir de 1934, d'acord amb el pla que s'aplicava a la resta d'escoles escolàpies, als quatre cursos de primària s'afegiren tres cursos de comerç.

Si hem dit quatre paraules del primer escolapi arribat a Sitges també cal dir quelcom del primer rector, persones, les dues, que marcaren el ritme i la manera de

ser de l'escola. El pare Josep Bisbal i Castelltort era igualadí, nascut el 29 d'agost de 1894 i estudià a l'Escola Pia d'aquella ciutat. El 1905 morí el seu pare, que tenia un negoci de pells, i l'any següent deixava aquest món la seva mare. Quedaren tres germans orfes. El 1911 demanà entrar a l'Escola Pia i ingressà al noviciat de Moià on professà el 15 d'agost de 1913. Cursà la carrera eclesiàstica a Iratxe i Terrassa i va ser ordenat sacerdot a Vic el 22 de setembre de 1917. El destinaren al col·legi de Sant Antoni de Barcelona i de 1924 fou enviat a Cuba. El 1932 tornà a Catalunya i fou destinat al col·legi de Nostra Senyora, de Barcelona. Validà els estudis de batxillerat i es matriculà a la Universitat de Barcelona, però en ser enviat el 1934 a Sitges com a superior no pogué continuar els estudis. Durant la guerra civil es refugià primerament a Sitges a casa de Joan Mirabent i Castiel i després es traslladà a Igualada, a casa de la seva germana. Allí va ser agafat i assassinat el 10 d'agost de 1936. Deixaren el seu cadàver a la cuneta de la carretera. Era un excel·lent cal·lígraf i dibuixant, habilitat que sabia transmetre als alumnes. I també un bon mestre de física que utilitzava i tenia bona cura dels aparells.

La primera tongada del col·legi escolapi de Sitges va durar tres anys perquè la revolta militar i la guerra civil del juliol de 1936 obligaren els escolapis a marxar. L'escola de l'Associació Cultural va ser incautada i destinada a diversos usos segons les conveniències del moment. El 1939 tornà la comunitat però hi mancaven dos dels religiosos: els pares Josep Bisbal i Josep Olalla havien estat assassinats el 1936. Es van reemprendre les activitats escolars i el pare Antoni Serramià assumí la direcció fins que el 1940 hi va anar com a rector el pare Josep Guanyabens.

Al cap d'un any, però, el provincial Manuel Bordàs, decidí que els religiosos abandonessin Sitges perquè la província no tenia personal suficient per a mantenir la casa i perquè creïa que l'assignació econòmica que rebien els religiosos era insuficient. L'estiu de 1941, doncs, acabà aquella primera experiència de l'Escola Pia a Sitges.

### **La refundació durant el franquisme**

El record de l'ensenyament que havien impartit els escolapis es mantenia viu entre els sitgetans, els quals desitjaven la seva tornada. El 1947 el president de l'Associació Cultural, Francesc Carreró i Daura, inicià gestions sense èxit amb el provincial Joan M<sup>a</sup> Vives. Llavors, amb el suport de l'assemblea de socis de l'Associació Cultural, l'alcalde Julio Martínez Àvila portà personalment la petició al pare provincial i el pogué convèncer de reobrir el col·legi. L'assemblea de l'Associació aprovà les bases del nou col·legi i es va

signar, davant del notari Salvador Monzó Valiente, l'escriptura d'atorgament de la casa-col·legi als escolapis. El dia 11 de novembre de 1947 el pare Pere Ferrer, de la comunitat de Vilanova, es va fer càrrec de la direcció de l'escola.

Una clàusula de les bases de fundació comprometia l'Associació Cultural a construir una capella adossada a la casa. Va ser beneïda el dia 12 de setembre de 1948 pel bisbe de Barcelona Modrego Casaus amb una nombrosa presència d'autoritats, el governador civil de la província, alcaldes de la comarca, entitats locals i pares d'alumnes que ja portaven els fills a l'escola escolàpia o pensaven matricular-los en ella. Al cap d'un any es constituí la comunitat, presidida pel pare Ferrer fins al 1952.

### Intent de tancament l'any 1956

El 1956 arribà a Sitges una notícia preocupant. L'alcalde havia rebut una carta del provincial Francesc Llenas, datada el 6 d'abril d'aquell 1956, en la qual es comunicava que *"es muy probable que la Escuela Pía, en el próximo curso, se vea imposibilitada de continuar el sostenimiento del colegio de Sitges, por varias razones, la principal de las cuales es la falta de personal. Tal es la opinión de los superiores mayores de la orden. El apartado N) del pacto 5º faculta a las Escuelas Pías para rescindir el contrato, existiendo causas justas, como en realidad existen"*<sup>2</sup>.

Ja se'n sabia quelcom. El dia 7 d'abril, el següent a la data de la carta, quan encara no havia arribat, es féu un dinar, l'amfitrió del qual fou Julio Martínez. Hi assistiren el bisbe de Barcelona, Gregorio Modrego, i dos bisbes més que anaven camí de Roma, el de Zamora, Eduardo Martínez, nebot de Julio Martínez, i el d'Astorga. I també hi eren el rector de la parròquia i el dels escolapis, Joaquim Renom. En la conversa es parlà del rumor sobre el tancament del col·legi. El doctor Modrego digué que no ho toleraria i pregà als dos bisbes que intercedissin a Roma, davant de la cúria general de l'Escola Pia, per la continuïtat dels escolapis a Sitges<sup>3</sup>.

Pocs dies després arribà la carta a l'ajuntament. L'alcalde cridà els senyors Julio Martínez i Josep Artigas, el primer interessat per la presència escolàpia



La capella del col·legi antic després de la reforma de l'any 1965

a Sitges i el segon president de la Cultural, per assabentar-los de la notícia. Immediatament anaren al col·legi. Trobaren els escolapis dinant i explicaren el contingut de la carta que acabava de rebre l'alcalde. El pare rector no va mostrar estranyesa per la notícia, ja ho sospitava. I va respondre: *"Tinguin present que el contracte diu que cal avisar sis mesos abans d'acabar el curs i estem ja a mitjans d'abril, per tant hi ha més d'un any de temps, i en un any Déu dirà. Jo ja vaig parlar quan podia i devia, en el Capítol, ara no podem fer res. Es cosa de vosaltres. Si esteu conformes endavant i, si no, sou vosaltres els que us heu de moure"*.

Mirem enrere. En el capítol provincial de l'Escola Pia de Catalunya celebrat l'estiu de 1955 es presentà la proposició XXVI, en la qual es demanava que el pare general permetés tancar algunes comunitats<sup>4</sup>. El capítol discutí la proposta però no va dir ni sí, ni no. Deixà que la nova la congregació provincial ho decidís en el termini d'un any. Desconeixem una possible intervenció del pare Joaquim Renom, rector de Sitges, que assistí al capítol, perquè les actes capitulars no reflecteixen les discussions internes. Després, el pare Renom, que fou confirmat en el càrrec, no en va dir res.

El problema de fons era el model de col·legis: els superiors de Roma volien col·legis grans, en ciutats grans, a poder ser capitals de província, i amb comunitats nombroses. Era com es feia a la província de Castella. Ho havia dit de paraula el pare general en les seves visites a Catalunya i també ho havia indicat als superiors d'aquí en una carta circular de 1954. La seva

<sup>2</sup> APEPC: 03-10 / doc. 101/1956.

<sup>3</sup> En tenim notícia gràcies a un document afegit a la crònica del col·legi dels anys 1955-1958.

<sup>4</sup> Actes en l'APEPC: 02-01 / caixa 7 (capítol 1955).

intenció era tancar els col·legis de Caldes, de Calella i de Sitges, a més del Calassanci de Barcelona. Però això no corresponia a la tradició de l'Escola Pia catalana que, des del seu origen a Mojà el 1683, havia tingut la majoria de col·legis en poblacions petites, fet que li permetia apropar-se més al poble.

A Caldes, la notícia arribà el 15 d'abril. La data coincideix aproximadament amb la notificació als altres dos col·legis de pobles. El Calassanci, que no depenia de cap entitat aliena a l'orde i a Barcelona era més fàcil que els pares trobessin lloc per escolaritzar els seus fills, no rebé la notícia fins al 23 de juny, pocs dies abans d'acabar el curs. En cada població es reaccionà enèrgicament a favor de la continuïtat de l'Escola Pia. A Caldes i a Calella la reacció fou tant dels religiosos de la comunitat com de les institucions vinculades a l'escola, associació d'antics alumnes i ajuntament. A Sitges la comunitat s'inhibí.

En els tres casos, els que s'entrevistaren amb el pare provincial foren únicament dels representants de les institucions locals, sense els escolapis. Es va creure que així es faria més pressió. Els defensors dels tres col·legis es posaren d'acord per fer un front comú i aconseguir mantenir-los tots tres, de manera que per defensar-ne un no es perjudicàs els altres. També acordaren tramitar la qüestió discretament, sense manifestacions massives de les famílies. No volien ser titllats de provocadors i creien tenir raons prou convincents. No hem trobat a l'arxiu provincial cap carta ni notícia d'intervenció ni de l'arquebisbe de Barcelona ni dels altres prelats que anaven camí de Roma.

Sitges presentà diversos documents. L'Associació Cultural presentà una memòria de les activitats, signada el 23 d'abril de 1956 pel president Josep Artigas i el secretari Antoni Mirabent. Julio Martínez, que el 1947 havia portat pràcticament els escolapis a la població, envià una extensa carta al pare general<sup>5</sup>. I l'Associació d'Antics Alumnes redactà també un ampli document que signà el president Antoni Vigó amb data d'abril de 1956<sup>6</sup>. Els arguments esgrimits en aquests documents es podrien resumir així. En primer lloc parlen de la tasca que els escolapis han realitzat en els dos períodes d'estada a la població. Malgrat ser pocs anys, la població havia comprovat la millora que la seva formació suposava respecte a la situació anterior. Els objectius que portaren algunes persones de Sitges a demanar que els escolapis vinguessin a la població, s'havien acomplert i la població estava satisfeta. I per tant, demana-

ven la continuïtat, que prometia encara millorar el que fins aquell moment s'havia fet.

Però es parlava també del futur. Si els escolapis tancaven, molts nois quedarien sense escola ja que en aquell moment la població no tenia mitjans per a muntar un altre col·legi de categoria similar. Julio Martínez insistí molt en això. Només les famílies amb recursos econòmics podrien enviar els seus fills a Vilanova i la Geltrú o a un internat més llunyà. Això ja s'havia provat i els resultats havien estat poc satisfactoris perquè afavorien únicament minories i eren carregoses tant per a les famílies com per als mateixos alumnes. Les famílies senzilles quedarien desamparades, sense escola i els pobres serien els que més ho pagarien. Seria una situació com la que portà Calassanç a fundar l'Escola Pia. El tercer argument esgrimit en els documents era la situació peculiar de Sitges com a vila turística. Aquesta activitat que li donava vida exigia també una formació dels nois i joves que només una escola oberta i cristiana com la dels escolapis podia oferir. Aquesta és la documentació que es generà a Sitges.

A diferència dels col·legis de Caldes de Montbui i de Calella que foren defensats tant pels religiosos de la comunitat com per entitats locals diverses, a Sitges els únics que es varen moure foren els laics. La comunitat no envià cap escrit ni sabem de cap gestió. De totes maneres, entre la documentació que arribà al pare provincial reivindicant la continuïtat de l'Escola Pia a Calella hi ha un paràgraf referent a Sitges. El pare Joan Esqueu, que havia estat a Sitges de 1949 a 1954, en la carta que defensava el col·legi de Calella, on era, parlava dels col·legis petits i dedicava un paràgraf al de Sitges: "*¿Cerrar los colegios pequeños? Yo he estado en Sitges de comunidad y consideraría un gran disparate el cerrar este colegio, aunque esté en la categoría de los pequeños. Aparte de que la observancia era enteramente regular y grande la ejemplaridad de los religiosos, es grande el bien que hace a la Villa y grande el crédito que tiene y tenía, y supongo que continúa igual*". El pare Esqueu guardava un bon record de la seva estada a Sitges i defensà el col·legi en aquell moment difícil.

La conseqüència fou que en sessió del 16 de juny de 1956, la congregació general acceptà no tancar cap dels tres col·legis però deia que només es destinessin a Sitges dos o tres religiosos i que s'hi fes primària i comerç però no batxillerat. El 27 de juny d'aquell 1956, el provincial comunicà a les tres escoles que

<sup>5</sup> Còpia de la carta a la crònica del col·legi 1955-1958.

<sup>6</sup> APEPC: 03-10 / docs. 100/1956 i 103/1956.

<sup>7</sup> APEPC: 03-10 / doc. 74/1956.

podien continuar. El malson havia passat. La pressió i els arguments havien convençut els superiors de la utilitat d'aquells tres col·legis considerats aleshores petits. Avui ja no es pot dir el mateix: tots tres han crescut al ritme de les respectives poblacions.

### El 1965 el Col·legi Lliure Adoptat

El tercer moment que voldria destacar és el de la creació del col·legi lliure adoptat. Caldrà remuntar-nos a alguns anys abans. Acabem de veure que el general va acceptar que no es tanqués el col·legi de Sitges amb la condició de no fer-hi batxillerat, només primària i comerç. Però cap dels dos nivells donava un títol. La primària superior estava devaluada a la pràctica i en la majoria de llocs s'impartia a les escoles nacionals. El comerç que feien els escolapis era un privat, sense reconeixement oficial, portava anys sense haver-se renovat i no gaudia del prestigi de la primera meitat del segle XX en la qual les empreses l'acceptaven som si fos un títol oficial.

Després de 1959, amb la liberalització econòmica dictada per govern de torn, la societat espanyola i la catalana començaren a sortir de l'autarquia, va créixer

l'exportació, augmentà la feina i les economies familiars eren més folgades. Els pares disposaven de més mitjans econòmics i ja no necessitaven el ingressos aportats pels fills. Es podia pensar que els vailets dediquessin més anys als estudis. També els espanyols emigrats necessitaven un títol acadèmic que acredités els estudis cursats.

El batxillerat elemental, de quatre anys i que es podia començar als 10, obria la porta, a diferència de la primària i del comerç dels escolapis, a possibles estudis superiors. La demanda de batxillerat elemental es disparà arreu i alguns alumnes de Sitges havien cursat al col·legi assignatures de batxillerat de les quals s'examinaven a l'institut Ausies Marc, de Barcelona. Durant els cursos 1961-1962 i 1962-1963, en el rectorat del pare Ramon Pujol-Galceran, sense organitzar el col·legi com a centre de batxillerat s'impartiren classes de batxillerat. Es feien les assignatures que calia i s'adaptaren a aquest nivell algunes de les matèries de comerç. Els alumnes eren matriculats com a alumnes lliures a l'institut de Reus i després al de Tarragona i cada any acabaven el batxillerat elemental de 6 a 8 nois.

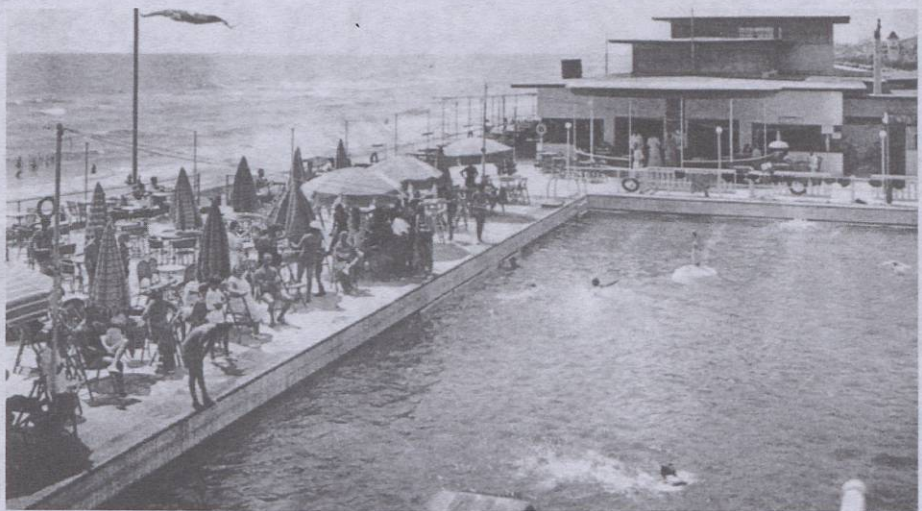
(continuarà)

## Articles...

Francesc Parra i Mestres

*Corria l'any 1930 i la Societat d'Atracció de Forasters realitzà un concurs públic per a la creació d'una denominació publicitària de Sitges. Hi participaren 480 persones i guanyà el barceloní Enric Sala que s'endugué com a premi 200 pessetes de l'època. Més enllà d'altres posteriors, com Sitges això és vida o la Joia de la Mediterrània dels anys 90, la dels anys 30, Sitges platja d'Or, encara és recorda ara, després de gairebé 80 anys. Sitges es percebia com un lloc comparable a la Riviera francesa o a la Promenade des Anglais de Niça i, durant la dècada dels trenta, Sitges edità revistes i fulletons turístics plens de fotografies, articles i anuncis publicitaris, amb la intenció de promocionar-se com a vila turística amb una oferta cultural i d'oci considerablement important. S'hi deien frases com "Sitges es algo más que un lugar de descanso. Es el punto adecuado*

*para su hogar. Allí hallará la calma del campo separado de las atracciones de las ciudades por la pequeña distancia de 30 kilómetros. Sitges le ofrece además de hoteles de lujo, un espléndido campo de golf, Casino, piscina, playa, tennis, todo a precios moderados. Sólo 25 minutos le son necesarios para alcanzar Barcelona en tren, o por la*



La piscina Maria Teresa cap als anys 30

*magnífica carretera en cornisa sobre el mar”. O “Vista su traje de baño y olvide las inquietudes de la vida sobre la playa soleada de Sitges”. Vegem ara un text tret de Libro Azul, “Sitges Plage d’Or”, [s. n.], p. 26-27 [1934].*

### **Sitges y el week end**

Desde hace algún tiempo vienen publicándose en la Prensa barcelonesa artículos relacionados con la futura construcción –siempre futura– de vagas y fantásticas ciudades de reposo en las cercanías de la urbe. Tales lugares de esparcimiento y solaz serían construidos, a lo que parece, de acuerdo con las exigencias más modernas, tanto higiénicas como arquitectónicas. Es indudable que una ciudad que crece sin cesar ha de procurar anticiparse a sus necesidades venideras, creando aquellos remansos de reposo y paz que tanto necesita el hombre de hoy para reponerse de las fatigas de un trabajo demasiado intenso. Desgraciadamente, los barceloneses hemos sido siempre, en este aspecto, muy pródigos en proyectos y exageradamente parcios en realizaciones. De las cosas recién hechas –y nunca bien acabadas– pasamos a nuevos proyectos gigantescos de imposible realización. Se habla y discute en conferencias, artículos, exposiciones y después... nada. Nos consume un delirio de grandezas que nunca podemos

calmar. Sin negar a los promotores de los referidos proyectos bondad en la intención, estimamos que es empresa poco meditada la de intentar crear aquello que ya existe y, precisamente, en cualidad inigualable. El sitio ideal de reposo para el *week end* de los barceloneses es Sitges y su moderno ensanche de Terramar. La escasa distancia que separa a la urbe barcelonesa de la blanca Subur se irá acortando aún más a medida que vayan mejorando las comunicaciones –hoy excelentes, sin embargo– con la electrificación de los trenes y aumento de servicio, hasta convertirse en un nuevo barrio –el más bello– de la ciudad. ¿Quién duda que dentro de algunos años, cuando tales cosas se hayan logrado, la mayoría de barceloneses al terminar su semanal labor habrán de trasladarse a Sitges para descansar de las fatigas de un trabajo abrumador? Nada le falta a Sitges de lo que apetecer puedan las multitudes ciudadanas que dejan el aire viciado de sus casas, demasiado estrechas y poco ventiladas. Luz, sol, mar incomparable, aire perfumado, ambiente agradable... ¡salud!. La blanca villa está destinada, en un porvenir no lejano, a escoger a las muchedumbres ciudadanas, que se desparramarán gozosas por su playa incomparable y gozarán las inefables delicias de su clima tonificante y encantador.

**Aquest número ha estat  
publicat amb l'ajuda de**

**Caixa  Penedès**